שמו הוֹשַׁעְנָא, על שם שנאגד לצורך הושענא. מתרצת הגמרא: מֵעִיקָּרָא נַמִּי – גם קודם האגד לְאַפֹּה הוֹשַׁעְנָא קָרוּ לֵיהּ – קוראים להדס הושענא, על שם שרגילים לאגדו להושענא בחג, כיון שהוא עיקר ההושענא.

תָּנוּ רַבָּנָן, סוּכָּה גְּזוּלָה, וְהַמְסַכֵּךְ – והעושה סוכתו בְּרֹאשׁוֹת הָרַבִּים – שסוכתו גזולה כיון שגוזל את הרבים, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר פּוֹסֵל, וַחֲכָמִים מַכְשִׁירִין בדיעבד. מבררת הגמרא את המחלוקת: אָמַר רַב נַחְמָן, מַחְלוֹקֶת רבי אליעזר וחכמים בְּשָׁתּוֹקֵף אֶת חֲבֵירוֹ בחזקה על כרחו וְהוֹצִיאוֹ מְסוּכָּתוֹ שבנויה ומחוברת בקרקע של הנגזל, וישב בה, וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר לְטַעְמֵיהּ, דְּאָמַר אֵין אָדָם יוֹצֵא יְדֵי חוֹבָתוֹ בְּסוּכָּתוֹ שֶׁל חֲבֵירוֹ, משום שלדעתו סוכה שאולה פסולה, דכתיב ׳חַג הַסֻּכֹּת תַּעֲשֶׂה לְךָ׳ ודורש ׳משלך׳, ולכן ממה נפשך הסוכה פסולה, דאי רבי אליעזר סובר שקַּרְקַע נִגְזֶלֶת והיא נקנית לגזלן ועומדת בחזקתו כשאר מטלטלים, תהיה הסוכה פסולה משום שסּוּכָּה גְּזוּלָה הִיא, וסוכה גזולה נתמעטה מהפסוק ׳תעשה לך׳ למעט גזולה שאינה שלך. וְאִי נַמִּי – וגם אם סובר שקַּרְקַע אֵינָהּ נִגְזֶלֶת ונשארת ברשות הבעלים, תהיה הסוכה פסולה משום שסּוּכָּה שְׁאוּלָה הִיא, ולדעת רבי אליעזר אין אדם יוצא ידי חובתו בסוכתו של חבירו. וְרַבָּנָן שמכשירים סוכה גזולה כזו, לְטַעְמַיְיהוּ – לשיטתם, דְּאָמְרֵי אָדָם יוֹצֵא יְדֵי חוֹבָתוֹ בְּסוּכָּתוֹ שֶׁל חֲבֵירוֹ, שלדעתם סוכה שאולה כשרה, משום שאינם דורשים ׳חַג הַסֻּכֹּת תַּעֲשֶׂה לְךָ׳ למעט סוכה שאולה אלא למעט סוכה גזולה, וְאם כן סוכה זו שקַּרְקַע אֵינָהּ נִגְזֶלֶת ונשארת בחזקת הבעלים, וְאם כן סוכה זו שהיא מחוברת לקרקע הנגזל סּוּכָּה שְׁאוּלָה הִיא, ולא גזולה ולפיכך היא כשירה. אֲבָל אם גָּזַל עֵצִים וְסִיכֵּךְ בָּהֶן, כיון שקנה אותם בשינוי מעשה ובשינוי השם, או שקנה אותם משום תקנת מרישׁ, דִּבְרֵי הַכֹּל – בין לרבי אליעזר ובין לרבנן, אֵין לוֹ לנגזל תביעה עַל הַגזלן אֶלָּא שישלם לו את דְּמֵי שווי הָעֵצִים שגזל ממנו, כיון שקנה אותם הגזלן בשינוי או בתקנת מרישׁ, ולכן הסוכה כשירה גם לדעת רבי אליעזר וחייב הגזלן לשלם את הדמים.

מבארת הגמרא: מַאי – מהיכן דייק רב נחמן שרבי אליעזר פסל בברייתא רק באופן שתקף את חבירו והוציאו מסוכתו ולא באופן שגזל עצים וסיכך בהם, מִדְּקָתָנֵי בברייתא סוכה גזולה דּוּמְיָא דְּמסכך בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, משמע שדינם שוה, מָה רְשׁוּת הָרַבִּים מדובר שהקַּרְקַע לָאו דִּידֵיהּ הוּא, בסּוּכָּה גזולה נַמִּי מדובר בלָאו קַרְקַע דִּידֵיהּ הוּא, דהיינו שלא סיכך בעצים גזולים על קרקע שלו, אלא בתוקף את חבירו והוציאו מסוכתו.

הֲהֵיא סָבְתָא – אשה זקנה, שגזלו ממנה העבדים של ריש גלותא עצים וסיככו בהם, דַּאֲתַאי לְקַמֵּיהּ דְּרַב נַחְמָן, אֲמָרָה לֵיהּ לרב נחמן, רֵישׁ גָּלוּתָא וְכוּלְּהוּ רַבָּנַן דְּבֵי רֵישׁ גָּלוּתָא בְּסוּכָּה גְּזוּלָה חָזוּ יָתְבֵי – ריש גלותא וכל התלמידי חכמים יושבים בסוכה גזולה, כיון שהעצים הם גזולים משלי, וְצַוָּוחָה שיחזירו לה את העצים וְלֹא אַשְׁגַּח בָּהּ רַב נַחְמָן, אֲמָרָה לֵיהּ הסבתא לרב נחמן, מדוע אינך עונה לי, אֵיתְתָא דַּהֲוָה לֵיהּ לַאֲבוּהָא – אשה שהיה לאביה, כלומר לאברהם אבינו, תֵּלַת מְאָה וַתְמַנֵי חֲרֵי עַבְדֵי – שלש מאות ושמונה עשרה עבדים, שנאמר (בראשית יד יד) ׳וַיָּרֶק אֶת חֲנִיכָיו יְלִידֵי בֵיתוֹ שְׁמֹנָה עָשָׂר וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת׳, צַוָּוחָא קַמַּיְיכוּ וְלֹא אַשְׁגְּחִיתוּ בָּהּ – צועקת לפניכם ואינם משגיחים בה. אֲמַר לְהוּ רַב נַחְמָן לרבנן שישבו שם, פְּעִיתָא הִיא דָּא – קולנית היא זו ואין ממש בטענותיה, וְאֵין צורך להחזיר לָהּ אֶלָּא דְּמֵי הָעֵצִים שלה בִּלְבָד, אבל העצים עצמם כבר נקנו לריש גלותא, ואין זו סוכה גזולה, שכבר תיקנו חכמים שהגוזל מריש [־קורה] וקבעה בבנין, אינו צריך לסתור בנינו כדי להשיב את הגזילה, אלא ישלם את דמיה, מפני תקנת השבים [שאם נחייבם להשיב את הקורה עצמה ימנעו מלחזור בתשובה], ואף כאן כיון שכבר בנו את הסוכה בעצים אלו אינם חייבים לה אלא דמים והסוכה כשירה.

אָמַר רַבִּינָא, תַּאי בְּשׁוּרָא דְּמַתַּלְּתָא דִּגְזוּלָה – קורה שגזלה ומסכך עליה, עֲבֵדֵי לֵיהּ רַבָּנַן תַּקָּנָתָא – עשו רבנן תקנה שלא יצטרך לסתור סוכתו ולהחזירה, אלא ישלם דמים מִשּׁוּם תַּקָּנַת מְרִישׁ בנזכר לעיל. שואלת הגמרא: פְּשִׁיטָא שיש בכשורא דמטללתא תקנת מרישׁ, דַּמַּאי שְׁנָא מֵעֵצִים של סוכה שאמרו לעיל שיש בהם תקנת מרישׁ. מתרצת הגמרא: מַהוּ דְּתֵימָא – הייתי אומר שעֵצִים שְׁכִיחֵי – עצים רגילים מצוי לקנות בדמים – אחרים במותם, ולכן תיקנו חכמים משום תקנת מרישׁ שלא יצטרך לסתור בנינו, אלא יתן את דמיהם והנגזל יטרח ויקנה אחרים, אֲבָל הַאי – הקורה של הסוכה לֹא שְׁכִיחָא – לא מצוי לקנות כמותה וַאֲמָּא שבה לֹא תיקנו חכמים תקנת מרישׁ שהרי הנגזל יצא נפסד ולכן יצטרך להשיב את הקורה עצמה, קָא מַשְׁמַע לָן שגם בה תיקנו חכמים תקנת מרישׁ ויכול להחזיר דמים. מבארת הגמרא: הָנֵי מִילֵּי שעשו חכמים תקנת מרישׁ בעצי סוכה, רק בְּגוּ שְׁכָעָה – בתוך שבעת ימי חג הסוכות, אֲבָל לְבָתַר שְׁכָעָה – לאחר שנגמרו שבעת ימי החג, הָדַר בְּעֵינֵיהּ – צריך להחזיר את העצים בעצמם, כיון שעומד לסתור את סוכתו. וְאִי חָפְרוּ בְּטִינָא – ואם חיבר את העצים בטיט כשאר בנין קבוע, וַאֲפִילּוּ לְאַחַר שְׁכָעָה נַמִּי יָהִיב לֵיהּ דְּמֵי – אפילו לאחר שבעת ימי החג יכול להחזיר דמים ואינו צריך להחזיר את העצים עצמם, שהרי זה בנין קבוע שתיקנו בו תקנת מרישׁ.

תָּנָא, לולב הַיָּבֵשׁ פָּסוּל, רַבִּי יְהוּדָה מַכְשִׁיר. מבארת הגמרא: אָמַר רָבָא, מַחְלוֹקֶת בְּלוּלְבּ יבש, דְּרָבָנָן סָבְרֵי שכיון שבפסוק נאמר ׳פְּרִי עֵץ הָדָר כַּפֹּת תְּמָרִים׳, הרי שסמך הפסוק לולב לאתרוג, ואם כן מַקְּשִׁינַן לוּלְבָּ לְאֶתְרוֹג, מָה אֶתְרוֹג בָּעֵי שיהיה הָדָר כדכתיב ביה ׳פְּרִי עֵץ הָדָר׳ ולכן אם הוא יבש פסול, אַף לּוּלְבָּ בָּעֵי הָדָר וגם לולב יבש פסול. וְרַבִּי יְהוּדָה סָבַר, לֹא מַקְּשִׁינַן לוּלְבָּ לְאֶתְרוֹג שלא התקבל היקש זה מסיני, ואי אפשר לעשות היקש מדעתנו, אֲבָל בְּאֶתְרוֹג דִּכְרֵי הַכֹּל הָדָר בָּעֵינַן, שנאמר בו ׳פְּרִי עֵץ הָדָר׳ ואף לרבי יהודה אתרוג יבש פסול. מקשה הגמרא: וְכִי בְּלוּלְבּ לֹא בָּעֵי רַבִּי יְהוּדָה שיהיה הָדָר, וְהָתְנַן, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, לולב שנפרדו עליו מהשדרה, יֶאֱגֻדֶנּוּ מִלְמַעְלָה – יקשור את העלים מלמעלה שיהיו מחוברים עם השדרה, ואם לא אגדו מלמעלה, פסול בדיעבד. וּמַאי טַעְמָא שצריך לאגדו, לְאוּ מִשּׁוּם דְּבָעֵי שהלולב יהיה הָדָר, וקשה על רבא שאמר שרבי יהודה לא מצריך שלולב יהיה הדר. מתרצת הגמרא: לֹא, אין טעמו של רבי יהודה משום הדר, אלא כְּדְקָתָנֵי בברייתא טַעְמָא, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי טַרְפוֹן, נאמר בתורה ׳כַּפֹּת תְּמָרִים׳ ויש לדרוש שיהיה הלולב כָּפוּת – סגור, וְהיינו שאם הָיָה פָּרוּד יִכְפְּתֶנּוּ – יאגדנו.

עוד מקשה הגמרא: וְכִי לֹא בָּעֵי רבי יהודה בלולב שיהיה הָדָר, וְהָתְנַן, אֵין אוֹגְדִין אֶת הַלּוּלָב – עם ההדסים והערבות יחד אֶלָּא בְּחוּט שהוא ממינו של הלולב, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. וסברה הגמרא ש׳במינו׳ שאמר רבי יהודה הכוונה שצריך לאגוד את המינים בעלי לולב, מַאי טַעְמָא צריך לאגוד דווקא בעלי לולב ולא בדבר אחר, לְאוּ מִשּׁוּם דְּבָעֵי הָדָר, ואגידה בעלי הלולב הוא הידור ללולב שמראה האגידה דומה ללולב עצמו, הרי שאף בלולב מצריך רבי יהודה שיהיה הדר. מתרצת הגמרא: לֹא – אין טעמו של רבי יהודה משום הדר, דְּהָא אָמַר רָבָא בדעת רבי יהודה, שאפשר לאגוד את הלולב אֲפִילּוּ בְּסִיב שגדל סביב הדקל, וַאֲפִילּוּ בְּעֵיקָּרָא דְּדִיקְלָא – בקליפת הדקל, ואף שדברים אלו אינם נראים כמראה הלולב, ואינם הדר כלל. [וְאֶלָּא] מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי יְהוּדָה הָתָם שמצריך לאגוד את הלולב דווקא במינו, משום דְּקָא סָבַר לּוּלְבָּ צְרִיךְ אֲגֻד – בנטילת לולב מצוה לאגוד את הלולב עם ההדסים והערבות, ולכן כל מה שנאגד עמו הוא חלק מהמצוה, וְלכן אִי מַיְיתֵי מִינָא אַחֲרִינָא – אם יביא מין אחר לאגוד בו, הָוֶה לְהוּ בנטילת הלולב חֲמִשָּׁה מִינִין ולא ארבעה, ויעבור משום בל תוסיף.

מקשה הגמרא על דברי רבא שהסביר בברייתא שרבי יהודה פוסל אתרוג יבש משום שאינו הדר: וּבְאֶתְרוֹג מִי בָּעֵי רַבִּי יְהוּדָה הָדָר – והאם באתרוג כן מצריך רבי יהודה הדר, וְהָתַנְיָא, אַרְבָּעַת מִינִין שֶׁבַּלּוּלָב, כְּשֵׁם שֶׁאֵין פּוֹחֲתִין מֵהֶן ליטול רק שלושה מינים, ואם נטל שלושה מינים לא יצא אף ידי שלשתם, כָּךְ אֵין מוֹסִיפִין עֲלֵיהֶן להביא גם ממינים אחרים. לֹא מָצְא אֶתְרוֹג כדי ליטלו, לֹא יָבִיא במקומו לֹא פַּרִישׁ – מין פרי, וְלֹא רִמּוֹן וְלֹא דָּבָר אַחֵר. אם אחד מהמינים הם כְּמוּשִׁין – יבשים קצת ועדיין יש בהם לחלוחית, כְּשֵׁרִין, אבל אם הם יְבֵשִׁין, פְּסוּלִין. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אַף יְבֵשִׁין כשרים. וְאָמַר רַבִּי יְהוּדָה ראיה לדבריו שאף יבשים כשרים, מַעֲשֶׂה

בְּבָנֵי בְּרָכִין שדרים במקום שאין דקלים מצויים, שֶׁהָיוּ מוֹרִישִׁין אֶת
לוּלְבֵיהֶן לִבְנֵי בְּנֵיהֶן, ובני בניהן היו נוטלים אותם למצות לולב,
ובודאי שלולבים אלו היו יבשים, הרי שלולבים יבשים כשרים.
אָמְרוּ (להם) [לוֹ] חכמים, וכי מַשָּׁם רְאָיָה, הרי אֵין שְׁעַת הַדְּחָק
רְאָיָה, ושם היתה להם שעת הדחק, שלא היה להם אחרים ונטלו
את היבשים כדי שלא תשתכח מהם תורת לולב, ואף שלא יצאו
בהם ידי חובת נטילת לולב. מדייקת הגמרא: קָתָנֵי מִיהַת – על כל
פנים מבואר בברייתא שרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אַף יְבֵשִׁין כְּשֵׁרִין, מַאי לָאו
שדברי רבי יהודה שהכשיר יבש נאמרו גם אַאֲתְרוֹג, ומוכח שאף
באתרוג לא מצריך רבי יהודה שיהיה הדר ולכן הכשיר אתרוג
יבש. מתרצת הגמרא: לֹא, דברי רבי יהודה בברייתא הם רק אַלּוּלָב
ושאר המינים, שאין צריך שיהיו הדר ולכן יבש כשר בהם, אבל
אתרוג צריך שיהיה הדר ויבש פסול בו.
כיון שהוזכרה ברייתא זו כאן, נזקקת הגמרא לפרש ברייתא זו:
אָמַר מַר, ארבעה מינים שבלולב כָּשֵׁם שֶׁאֵין פּוֹחֲתִין מֵהֶן כָּךְ אֵין
מוֹסִיפִין עֲלֵיהֶן. שואלת הגמרא: פְּשִׁיטָא שאסור להוסיף עליהם
משום שעובר בבל תוסיף, שהרי כן הוא הדין בכל המצות ומה
החידוש בזה. מתרצת הגמרא: מַהוּ דְּתֵימָא – הייתי אומר, הוֹאִיל
וְאָמַר רַבִּי יְהוּדָה לוּלָב צָרִיךְ אֶגֹד – חובה לאגוד את הלולב עם
שאר המינים, ואם לא אגדו פסול, אין איסור בל תוסיף אלא במה
שהוא עמהם באגודה, וְאִי מַיְיתֵי מִינָא אַחֲרִינָא – אם יביא מין נוסף
ולא יאגדו יחד עם הלולב האגוד, לא יעבור על בל תוסיף כיון
שהָאי לְחוּדֵיהּ קָאֵי וְהַאי לְחוּדֵיהּ קָאֵי – הלולב האגוד עם מיניו
עומד לעצמו והמין שהוסיף עומד לעצמו, קָא מַשְׁמַע לָן שעובר
משום בל תוסיף. אָמַר מַר, בהמשך הברייתא, לֹא כָּמְצָא אֶתְרוֹג לֹא
יָבִיא לֹא רִמּוֹן וְלֹא פָּרִישׁ וְלֹא דֶּקֶר אַחֵר. מקשה הגמרא: פְּשִׁיטָא
שלא יביא מין אחר שאינו אתרוג שהרי התורה אמרה לְהָבִיא
אתרוג ולא מין אחר. מתרצת הגמרא: מַהוּ דְּתֵימָא שבאופן שאין
לו אתרוג תיקנו חכמים דלֵיתֵי – שיביא מין אחר במקומו כִּי הֵיכִי
שֶׁלֹּא תִּשָּׁכַח תּוֹרַת נטילת אֶתְרוֹג, קָא מַשְׁמַע לָן שלא יטול מין אחר,
משום דִּזְמָנִין דְּנָפֵיק חוּרְבָּא מִינֵּיהּ – שפעמים יצא מכך מכשול,
דְּאָתֵי לְמִסְרָךְ – שאף כשיהיה להם אתרוג, ימשיכו ליטול את המין
האחר, ויאמרו כשם שאתרוג כשר, כך גם מין אחר כשר.
הגמרא חוזרת להקשות על דברי רבא שאמר שרבי יהודה מצריך
שיהיה האתרוג הדר, ורק בלולב מכשיר ביבש: תָּא שְׁמַע, אֶתְרוֹג
הַיָּשָׁן פָּסוּל, וְרַבִּי יְהוּדָה מַכְשִׁיר, ואתרוג ישן ודאי שאינו הדר,
תְּיוּבְתָּא דְּרָבָא, תְּיוּבְתָּא, שמכאן מוכח להדיא שגם באתרוג אין
מצריך רבי יהודה הדר.
מקשה הגמרא: וְכִי לֹא בָּעֵי רבי יהודה באתרוג שיהיה הָדָר, וְהָא
אָנָן תָּנַן, אתרוג חָיְרוֹק כְּכַרְתִּי – שהוא דומה לצבעם של עשבי
השדה, רַבִּי מֵאִיר מַכְשִׁיר, וְרַבִּי יְהוּדָה פּוֹסֵל. לָאו – וכי אין טעמו
של רבי יהודה שפוסל מִשּׁוּם דְּבָעֵי שיהיה האתרוג הָדָר. מתרצת
הגמרא: לֹא, טעם הפסול באתרוג ירוק מִשּׁוּם דְּלֹא גָּמַר פֵּרָא –
משום שעדיין לא הבשיל הפרי בראוי, ואין עליו שם אתרוג ולא
משום שאינו הדר. מוסיפה הגמרא ומקשה: תָּא שְׁמַע, מהו שֵׁיעוּר
אֶתְרוֹג קָטָן ויהיה כשר, רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, לא יפחת מִכֶּאֱגוֹז, רַבִּי
יְהוּדָה אוֹמֵר, לא יפחת מִכֵּבֵיצָה, לָאו מִשּׁוּם – האם טעמו של רבי
יהודה שמצריך גדול כביצה אינו משום דְּבָעֵי הָדָר, ואתרוג קטן
איננו הדר. מתרצת הגמרא: לֹא, טעם הפסול באתרוג הקטן
מכביצה מִשּׁוּם דְּלֹא גָּמַר פֵּרָא – שגודלו של האתרוג מוכיח
שעדיין לא הבשיל כל צרכו, ולא משום שאינו הדר.

מקשה הגמרא: תָּא שְׁמַע כמה יהיה גודל האתרוג ועדיין לא יפסל
מחמת גדלותו, וּבְאתרוג גָּדוֹל שיעורו כְּדֵי שֶׁיּוכל לֶאֱחֹז שְׁנַיִם –
שני אתרוגים בְּיָדוֹ אַחַת, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אתרוג
גדול כשר אֲפִילּוּ אם צריך להחזיק אתרוג אֶחָד בִּשְׁתֵּי יָדָיו. מַאי
טַעְמָא פוסל רבי יהודה אתרוג שאינו יכול לאחוז שנים כמותו בידו
אחת, לָאו מִשּׁוּם דְּבָעֵי הָדָר, ואתרוג גדול כל כך אינו הדר.
מתרצת הגמרא: לֹא, אין טעם הפסול משום הדר, אלא כַּיָּון דְּאָמַר
רַבָּה, שאת הלוּלָב יחד עם ההדס והערבה צריך לאחוז בְּיַד יָמִין
וְאת האֶתְרוֹג צריך לאחוז בְּיַד שְׂמֹאל, וְיִמְנִין דְּמַחֲלְפֵי לֵיהּ – פעמים
שיחליפו לו ויתנו לו את הלולב בשמאלו ואת האתרוג בימינו,
וצריך להופכם מיד ליד וְאָתֵי לְאַפּוּכֵינְהוּ – ויבוא להופכם מיד ליד,
וליטול את הלולב בימינו ואת האתרוג בשמאלו וכדי להופכם
יטול את הלולב והאתרוג ביד אחת, ואם יהיה האתרוג גדול שלא
יוכל לאחוז שנים כמותו בידו אחת, יש לחשוש שמא יפול האתרוג
מידו, וְאָתֵי לְאִיפְּסוּלֵי – ויבוא לידי פסול שיהיה בו נקב מחמת
נפילתו ואין לו אתרוג אחר, לכן פסל רבי יהודה אתרוג גדול כזה.
מקשה הגמרא: וְאִלֵּא לְרַבִּי יְהוּדָה שאינו מצריך שהאתרוג יהיה
הדר, הָא כְּתִיב בתורה על אתרוג 'פְּרִי עֵץ הָדָר', ואיך אפשר לומר
שאין חיוב שיהיה האתרוג הדר. מתרצת הגמרא: רבי יהודה סובר
שֶׁהֲהוּא 'הדר' שנאמר בפסוק בא ללמד שצריך לקחת מין הָדָר –
הגר בְּאֵילָנוֹ מַשָּׂנָה לְשָׁנָה, שמחזיק זמן רב על העץ ואינו נופל, אלא
ממשיך לגדול אף כמה שנים, ומזה למדים שהכוונה לאתרוג שאין
עוד מין פרי אחר שעושה כן, אבל אין כוונת הפסוק שצריך שיהיה
מין זה הדר:
שנינו במשנה: לולב הבא מדקל שֶׁל אֲשֵׁרָה וְשֶׁל עִיר הַנִּדַּחַת, פסול:
מקשה הגמרא: וְכי לולב שֶׁל אֲשֵׁרָה דהיינו של עבודה זרה פָּסוּל,
וְהָאָמַר רָבָא, לוּלָב שֶׁל עֲבוֹדָה זָרָה – שהשתמשו בו לצורך עבודה
זרה כגון לכבד לפניה, או שעבודתה בכך שמעבירים את הלולב
לפני העבודה זרה, לֹא יָטוֹל לכתחילה, משום שהוא מאוס
להשתמש בו למצוה, וְאִם נָטַל כָּשֵׁר ויצא ידי חובתו, שאף
שאסור ליהנות מעבודה זרה, מצוות לאו ליהנות ניתנו. וקשה על
רבא שהכשיר בדיעבד לולב של עבודה זרה, מהמשנה שפסלה
אף בדיעבד. מתרצת הגמרא: דברי רבא שלולב של עבודה זרה
כשר בדיעבד אמור בעבודה זרה של נכרי, שדינו שאם יבטלנו
הנכרי הרי הוא מותר בהנאה ולפיכך אינו נחשב שהוא עומד
לשריפה, אבל הָכָא – במשנה בַּאֲשֵׁרָה דְּמַשֶּׁה עַכְּקָנָן – מדובר
בלולב של אשירה שהיתה בזמנו של משה בשעת כיבוש ארץ
ישראל, ועל אשירה זו ציותה תורה (דברים יב ג) 'וַאֲשֵׁרֵיהֶם תִּשְׂרְפוּן
בָּאֵשׁ', וכיון שאשירה זו עומדת לשריפה, הרי היא כמאן דְּכַתּוּתֵי
מִיכְּתַּת שִׁיעוּרֵיהּ – כמי שאין שיעורו קיים אלא הוא כדבר
המפורר, ולולב צריך שיהיה בו שיעור [ארבעה טפחים] כדי
שיהיה כשר, ולכן גם בדיעבד, פסול. מוכיחה הגמרא שהמשנה
מדברת בלולב החייב שריפה: הֵיכָא נָמֵי, דְּקָתָנֵי במשנה לולב של
אשירה דּוּמְיָא דְּלולב של עִיר הַנִּדַּחַת, מה לולב של עיר הנדחת
כתותי מיכתת שיעוריה, שהרי עיר הנדחת וכל אשר בה עומדים
לשריפה, אף לולב של אשירה הכוונה ללולב שכתותי מיכתת
שיעוריה, והיינו באשירה דמשה העומדת לשריפה, שָׁמַע מִינָּהּ:
שנינו במשנה: לולב שנִּקְטַם רֹאשׁוֹ, פסול: אָמַר רַב הוּנָא, לֹא שָׁנוּ
שפסול אֶלָּא אם נִּקְטַם ראשו, אֲבָל אם נִסְדַּק ראשו, כלומר
שנסדקו ראשי העלים, כָּשֵׁר. מקשה הגמרא, וְכי נִסְדַּק ראשו כָּשֵׁר,
וְהָתַנְיָא, לוּלָב שראשו כָּפוּף למטה,